



หลักสูตรการแพทย์พื้นบ้านไทย : การขีดเส้น

คณะกรรมการสภาการแพทย์แผนไทย

อนุมัติ

ในการประชุม ครั้งที่ ๘/๒๕๖๔ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

พลเรือเอก

(ชาญชัย เจริญสุวรรณ)

นายกสภาการแพทย์แผนไทย

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕



หลักสูตรหัตถการทางการแพทย์แผนไทย : การขีดเส้น

๑. ชื่อหลักสูตร

(ภาษาไทย) หลักสูตรหัตถการทางการแพทย์แผนไทย : การขีดเส้น

(ภาษาอังกฤษ) Thai folk medicine programe (Nuad Khid-Sen for therapy)

๒. ชื่อประกาศนียบัตร หลักสูตรหัตถการทางการแพทย์แผนไทย : การขีดเส้น

ป.หพท : การขีดเส้น

๓. หน่วยงานที่รับผิดชอบ สภาการแพทย์แผนไทย

๔. หลักการและเหตุผล

ด้วยสภาการแพทย์แผนไทย ได้เล็งเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพด้วยวิธีการแพทย์พื้นบ้านไทย ซึ่งการแพทย์พื้นบ้านไทยมีบทบาทในการดำรงชีวิตประจำวันของคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่นับวันจะมีความสำคัญต่อชีวิตและสังคมของคนไทยมากขึ้น จึงมีความจำเป็นในการร่วมมือเพื่อพัฒนาหลักสูตรหัตถการทางการแพทย์แผนไทย ด้านการแพทย์พื้นบ้านไทย: การขีดเส้น ให้ผู้ที่สนใจนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการอบรมให้ความรู้สำหรับผู้สนใจด้านการแพทย์พื้นบ้านไทยและเมื่อผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดผู้ผ่านการอบรมมีความรู้ความสามารถและสร้างความเชื่อมั่นที่จะเป็นผู้ให้บริการขีดเส้น ภายใต้ผู้ประกอบการวิชาชีพการแพทย์แผนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งการดูแล รักษาผู้ป่วยตามกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย และลดดุลการค้าในการส่งยาจากต่างประเทศ โดยใช้กรรมวิธีการแพทย์แผนไทยในการดูแลสุขภาพ สภาการแพทย์แผนไทย จึงได้จัดทำหลักสูตรการแพทย์พื้นบ้านไทย: การขีดเส้น เพื่อเป็นแนวทางและต้นแบบในการปฏิบัติด้านการแพทย์พื้นบ้านไทยเพื่อพัฒนาวิชาชีพการแพทย์แผนไทยต่อไป

หลักสูตรนี้เน้นความสำคัญในการพัฒนางานด้านบริการการแพทย์แผนไทย โดยเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และตอบสนองความต้องการของผู้มารับบริการในระบบสุขภาพของประเทศ โดยจัดให้มีการฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานสถานบริการด้านการแพทย์แผนไทยของรัฐบาลและเอกชน ที่มีองค์ความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญในการบำบัดรักษาด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย เพื่อให้ผู้ฝึกปฏิบัติเกิดการเรียนรู้ มีประสบการณ์ ความชำนาญสามารถนำไปใช้ในการบำบัดรักษาภายใต้ผู้ประกอบการวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ได้จริง

๕. นิยามปฏิบัติ ขีดเส้น ในที่นี้หมายรวมถึง จกเส้น ล้วงเส้น หยิกเส้น หย้ม เกาะเส้น ขีดเส้น จับเส้น เขี่ยเส้น ตามคำนิยามของประกาศ แนบท้ายหลักสูตร

/๖. ...

หน้า ๑

๖. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

- ๖.๑ สามารถอธิบายหลักการและทฤษฎีขีดเส้นเพื่อการส่งเสริม ป้องกัน บำบัดรักษา และการฟื้นฟูสุขภาพ
- ๖.๒ มีความรู้ความเข้าใจการบำบัดและทักษะการขีดเส้น สามารถปฏิบัติขีดเส้นได้อย่างถูกวิธี
- ๖.๓ มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถอธิบายเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับขีดเส้น
- ๖.๔ สามารถเป็นผู้ให้บริการ ภายใต้ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย
- ๖.๕ มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับขีดเส้น
- ๖.๖ มีคุณธรรม จริยธรรม มารยาทในการประกอบอาชีพด้านขีดเส้น

๗. สถานที่ศึกษา

เป็นสถานที่ สถาบัน สถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่สภาการแพทย์แผนไทยให้การรับรอง

๘. คุณสมบัติคณาจารย์ผู้ทำการสอน (ตามเอกสารแนบท้ายหลักสูตร)

- จำนวนผู้เข้าเรียน/ครั้ง --> จำนวนผู้เข้าเรียนไม่เกิน ๔๐ คน
สัดส่วนวิทยากรต่อผู้เรียน --> ทฤษฎี ๑ : ๔๐ และปฏิบัติ ๑ : ๑๐

๙. คุณสมบัติผู้เรียน

- ๙.๑ อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี
- ๙.๒ เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายและจิตใจไม่เป็นอุปสรรคต่อการอบรมและปฏิบัติงาน
- ๙.๓ ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการแพทย์แผนไทยหรือสาขาการแพทย์แพทยไทย ประยุกต์ หรือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการแพทย์แผนไทยด้านเวชกรรมไทย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพการแพทย์แผนไทยด้านการนวดไทย ๘๐๐ ชั่วโมง หรือเทียบเท่าที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรองเป็นบุคคลที่จบหลักสูตรระดับปริญญาตรีขึ้นไปในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทย และได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยด้านเวชกรรมไทย และด้านการนวดไทย
- ๙.๔ ต้องสำเร็จการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ การแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทย ๘๐๐ ชั่วโมง หรือเทียบเท่าที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรองเป็นบุคคลที่จบหลักสูตรระดับปริญญาตรีขึ้นไปในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทย แต่ยังไม่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ให้ปฏิบัติงานภายใต้ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

๑๐. การจัดเวลาและตารางสอน

ให้เป็นไปตามสถานที่/ สถานพยาบาล/ หน่วยงานที่ขอรับรองหลักสูตรกำหนดและเป็นการจัดการเรียนการสอนต่อเนื่อง ตามลำดับ ในทฤษฎี ภาคปฏิบัติ ภาคสนาม ทั้งนี้โดยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๓ เดือน



๑๑. ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษารวมทั้งสิ้น ๑๐๐ ชั่วโมง จำแนกเป็น

| | | | |
|----------------------|------------------|-------------|---------|
| ภาคทฤษฎี | จำนวนไม่น้อยกว่า | ๑๘ | ชั่วโมง |
| ภาคปฏิบัติ | จำนวนไม่น้อยกว่า | ๔๒ | ชั่วโมง |
| การฝึกปฏิบัติภาคสนาม | จำนวนไม่น้อยกว่า | ๔๐ | ชั่วโมง |
| | รวม | ๑๐๐ (๑๘-๘๒) | ชั่วโมง |
| กรณีศึกษา | จำนวน | ๑ | ราย |
| การฝึกปฏิบัติภาคสนาม | จำนวนไม่น้อยกว่า | ๒๐ | ราย |

๑๒. ตำรา/หนังสือ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน

หนังสือการขีดเส้น วิชาขนาดภาคอีสาน ผู้เขียน กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

๑๓. อุปกรณ์และสื่อการสอน

สื่อหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ โปสเตอร์, สไลด์, วีดิทัศน์, หุ่นการศึกษา เป็นต้น

๑๔. การประเมินผลการศึกษา

๑๔.๑ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ประเมินผลรายวิชาด้วยข้อสอบอัตนัย และ/หรือปรนัย

๑๔.๒ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ประเมินตามแบบประเมินผลการฝึกปฏิบัติ และการเขียนรายงานกรณีศึกษา

๑๕. การสำเร็จการศึกษา

๑๕.๑ จะต้องใช้เวลาเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียน

๑๕.๒ เกณฑ์การตัดสินต้องผ่านการทดสอบภาคทฤษฎีด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ และภาคปฏิบัติด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๑๕.๓ ผ่านการฝึกปฏิบัติภาคสนาม ไม่น้อยกว่า ๑๐ ราย

๑๖. โครงสร้างหลักสูตร

| | | |
|-------------------------------|------------|---------|
| ๑๖.๑ หมวดวิชาความรู้พื้นฐาน | ๑๕(๑๐-๕) | ชั่วโมง |
| ๑๖.๒ หมวดวิชาความรู้เฉพาะสาขา | ๓๕(๑๐-๒๕) | ชั่วโมง |
| ๑๖.๓ หมวดการฝึกปฏิบัติภาคสนาม | ๕๐(๐-๕๐) | ชั่วโมง |
| รวมทั้งหมด | ๑๐๐(๒๐-๘๐) | ชั่วโมง |



๑๗. แนวสังเขปรายวิชา

๑๗.๑ หมวดวิชาความรู้พื้นฐาน

๑๕ (๑๐-๕) ชั่วโมง

๑) กายวิภาคศาสตร์เกี่ยวกับกระดูก เส้นเอ็นและกล้ามเนื้อทั่วร่างกาย ๗ (๗-๐) ชั่วโมง
รูปร่าง ลักษณะ ที่ตั้ง หน้าที่ วิธีการทำงาน ของอวัยวะต่าง ๆ ตามระบบของร่างกาย ได้แก่ ระบบกระดูก
ข้อต่อ และกล้ามเนื้อ ระบบประสาท ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบทางเดินอาหาร ระบบสืบพันธุ์ การทำงานของ
อวัยวะในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย ตามความสัมพันธ์ในแต่ละส่วนที่สอดคล้องกับตำแหน่งของการขีดเส้น ข้อควร
ระวังในการขีดเส้น

๒) กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ

๑ (๑-๐) ชั่วโมง

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ การสร้างเสริมคุณธรรม ประวัติกฎหมาย
ควบคุมวิชาชีพที่เกี่ยวกับการแพทย์ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และกฎหมายที่
เกี่ยวข้องและบทกำหนดลงโทษของกฎหมาย หลักจริยธรรม ศีลธรรมและกิริยามารยาทที่เกี่ยวข้องกับด้านการขีด
เส้น พระราชบัญญัติยา พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์
แผนไทย พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร กฎกระทรวง ประกาศและระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓) ธรรมะกับสมาธิเพื่อสุขภาพและการปฏิบัติงาน (สวดมนต์, ทำสมาธิ)

๑ (๑-๕) ชั่วโมง

การฝึกปฏิบัติธรรมด้วยการสวดมนต์และนั่งสมาธิ เพื่อการเรียนรู้ถึงวิธีการนำเข้าสู่สมาธิที่มีผลต่อสุขภาพ
และการปฏิบัติงาน ฝึกปฏิบัติกายบริหารแบบไทยด้วยท่าฤๅษีดัดตน

๔) แนวคิดทฤษฎีการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

๑ (๑-๐) ชั่วโมง

การวิเคราะห์ธาตุสมุฏฐานการเกิดโรค กับความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาล อายุ เวลา สถานที่ อาหารและ
พฤติกรรม การเกิดโรค และพิธีกรรมท้องถิ่น

๑๗.๒ หมวดวิชาความรู้เฉพาะสาขา

๓๕ (๑๐-๒๕) ชั่วโมง

๑) ประวัติและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการขีดเส้น

๑ (๑-๐) ชั่วโมง

ประวัติความเป็นมาของขนาดแบบพื้นบ้านภาคอีสาน และความหมายของการขีดเส้น

๒) ความรู้พื้นฐานการขีดเส้น

๑๐ (๓-๗) ชั่วโมง

หมอนวดพื้นบ้านให้คำนิยามลักษณะของแนวเส้นนวด และจุดขีดเส้นขั้นพื้นฐาน การเรียนรู้วิธีการตรวจ
ร่างกายก่อนและหลังการขีดเส้น เพื่อบรรเทาอาการปวดเมื่อยทั่วไป ในท่านอนหงาย นอนตะแคง นอนคว่ำ และ
ท่านั่ง ข้อห้ามข้อควรระวังในการขีดเส้น รวมไปถึงประโยชน์ในการขีดเส้น

๓) เทคนิคและวิธีการขีดเส้นตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

๖ (๒-๔) ชั่วโมง

การขีดเส้นตามจุดและแนวกล้ามเนื้อจุดรักษา เส้นเอ็นและกล้ามเนื้อ ตามภูมิปัญญาภาคอีสาน เทคนิค
การลงน้ำหนัก ทิศทางแรงกดขนาดตามลำดับขั้นตอนของการขีดเส้น

/๔). ...

หน้า ๔

๔) การขีดเส้นเพื่อการรักษาอาการของโรค และการตรวจรักษาวินิจฉัย ๑๓ (๓-๑๐) ชั่วโมง
การฝึกปฏิบัติและการเรียนรู้วิธีการตรวจวินิจฉัยโรคของผู้รับการรักษา อาการที่ไม่ควรให้การรักษา เพื่อ
บรรเทาอาการเจ็บปวดบริเวณกล้ามเนื้อ เส้นเอ็น และข้อต่อ

๕) การบันทึกผลการขีดเส้น และสรุปผลการรักษา ๕ (๑-๔) ชั่วโมง
บันทึกการซักประวัติ การตรวจรักษาวินิจฉัยเบื้องต้น การให้การรักษา การให้คำแนะนำ โดยใช้ แบบ
บันทึกผลก่อนและหลังการขีดเส้นที่กำหนด และการทำรายงานกรณีศึกษา

๑๗.๓ หมวดการฝึกปฏิบัติภาคสนาม

๕๐ (๐-๕๐) ชั่วโมง

การฝึกปฏิบัติในสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่กรมสนับสนุน เห็นชอบ จำนวน ๒๐ ราย การทำรายงาน
หลังการฝึกปฏิบัติ ๑ ราย





โครงสร้างหลักสูตรหลักสูตรทางการแพทย์แผนไทย: การขีดเส้น

| รายวิชา | จำนวนชั่วโมง | | |
|---------------------------------------------------------------------|--------------|-----------|------------|
| | ทฤษฎี | ปฏิบัติ | รวม |
| ๑. หมวดวิชาความรู้พื้นฐาน | | | |
| ๑.๑ กายวิภาคศาสตร์เกี่ยวกับ กระดูก เส้นเอ็นและกล้ามเนื้อทั่วร่างกาย | ๗ | - | ๗ |
| ๑.๒ กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ | ๑ | - | ๑ |
| ๑.๓ ธรรมะกับสมาธิเพื่อสุขภาพและการปฏิบัติงาน (สวดมนต์, ทำสมาธิ) | ๑ | ๕ | ๖ |
| ๑.๔ แนวคิดทฤษฎีการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน | ๑ | - | ๑ |
| ๒. หมวดวิชาความรู้เฉพาะสาขา | | | |
| ๒.๑ ประวัติและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการขีดเส้น | ๑ | - | ๑ |
| ๒.๒ พื้นฐานการขีดเส้น | ๓ | ๗ | ๑๐ |
| ๒.๓ เทคนิคและวิธีการขีดเส้นตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย | ๒ | ๔ | ๖ |
| ๒.๔ การขีดเส้นเพื่อการรักษาอาการของโรค | ๓ | ๑๐ | ๑๓ |
| ๒.๕ การบันทึกผลการขีดเส้น และสรุปผลการรักษา | ๑ | ๔ | ๕ |
| ๓. หมวดการภาคฝึกปฏิบัติ | | | |
| | - | ๕๐ | ๕๐ |
| รวมทั้งสิ้น | ๒๐ | ๕๐ | ๑๐๐ |

หมายเหตุ

๑.จัดให้มีวิชาให้คำปรึกษาสำหรับนักศึกษา ๒ ชั่วโมง เนื้อหารายวิชาประกอบไปด้วยความสำคัญ และประโยชน์การให้คำปรึกษา กระบวนการ การสำรวจ การทำความเข้าใจ สาเหตุและความต้องการ การวางแผน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ และการให้คำแนะนำ อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

๒.จัดให้มีพิธีครอบครุก่อนการฝึกอบรมเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน

๓.จัดให้มีการฝึกปฏิบัติ



คุณสมบัติวิทยากรหลักสูตรหลักสูตรหัตถการทางการแพทย์แผนไทย : การขีดเส้น

| หมวดวิชา | จำนวนชั่วโมง | | รวม | ผู้สอนภาคทฤษฎี | ผู้สอนภาคปฏิบัติ |
|--------------------------------------------------------------------|--------------|----------|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| | ทฤษฎี | ปฏิบัติ | | คุณวุฒิ | คุณวุฒิ |
| ๑. หมวดวิชาความรู้พื้นฐาน | ๑๐ | ๕ | ๑๕ | | |
| ๑.๑ กายวิภาคศาสตร์เกี่ยวกับกระดูก เส้นเอ็นและกล้ามเนื้อทั่วร่างกาย | ๗ | - | ๗ | - ปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต - ปริญญาพยาบาลศาสตร์ หรือเทียบเท่า - ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (กายภาพบำบัด) - ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (สาขาเกี่ยวกับสุขภาพ) - ปริญญาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต - หมอพื้นบ้านที่เชี่ยวชาญด้านการขีดเส้นและผ่านการอบรมด้านกายวิภาคศาสตร์ | - ปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต - ปริญญาพยาบาลศาสตร์ หรือเทียบเท่า - ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (กายภาพบำบัด) - ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (สาขาเกี่ยวกับสุขภาพ) - ปริญญาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต - หมอพื้นบ้านที่เชี่ยวชาญด้านการขีดเส้นและผ่านการอบรมด้านกายวิภาคศาสตร์ |
| ๑.๒ กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ | ๑ | - | | - ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต - ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต | |
| ๑.๓ ธรรมะกับสมาธิเพื่อสุขภาพ (สวดมนต์, ทำสมาธิ) | ๑ | ๕ | | ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมะและสมาธิ | ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมะและสมาธิ |
| ๑.๔ แนวคิดทฤษฎีการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน | ๑ | - | | - ปริญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต(ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน) - ปริญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต (ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน) - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยด้านการนวดไทย(ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน) - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยด้านเวชกรรมไทย(ต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน) | |

| หมวดวิชา | จำนวนชั่วโมง | | รวม | ผู้สอนภาคทฤษฎี | ผู้สอนภาคปฏิบัติ |
|----------------------------------------------------|--------------|-----------|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| | ทฤษฎี | ปฏิบัติ | | คุณวุฒิ | คุณวุฒิ |
| ๒. หมวดวิชาความรู้เฉพาะสาขา | ๑๐ | ๒๕ | ๓๕ | | |
| ๒.๑ ประวัติและความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการขีดเส้น | ๑ | - | ๑ | - ปริญญาการแพทย์แผนไทย ประยุกต์บัณฑิต ที่มีประสบการณ์ หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา การนวดขีดเส้น | |
| | | | | - ปริญญาการแพทย์แผนไทย บัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือ ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการ นวดขีดเส้น | |
| | | | | - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านการนวดไทย ที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น | |
| | | | | - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผน ไทย ด้านเวชกรรมไทย ที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น | |
| | | | | - หมอพื้นบ้านที่เชี่ยวชาญด้านการ นวดขีดเส้น | |
| ๒.๒ ความรู้พื้นฐานการขีดเส้น | ๓ | ๗ | ๑๐ | - ปริญญาการแพทย์แผนไทย ประยุกต์บัณฑิต ที่มีประสบการณ์ หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา การนวดขีดเส้น | - ปริญญาการแพทย์แผนไทย ประยุกต์บัณฑิต ที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีด เส้น |
| | | | | - ปริญญาการแพทย์แผนไทย บัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือ ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการ นวดขีดเส้น | - ปริญญาการแพทย์แผนไทย บัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือ ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา การนวดขีดเส้น |
| | | | | - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านการนวดไทย ที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น | - ผู้ประกอบวิชาชีพ การแพทย์แผนไทย ด้านการ นวดไทย ที่มีประสบการณ์ หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาการนวดขีดเส้น |
| | | | | - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผน ไทย ด้านเวชกรรมไทย ที่มี ประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น | - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์ แผนไทย ด้านเวชกรรมไทย ที่ มีประสบการณ์หรือได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีด เส้น |
| | | | | - หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ กรรมการแพทย์แผนไทยหรือสภา การแพทย์แผนไทยเห็นชอบ | - หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรง คุณ วุฒิที่กรรมการแพทย์แผนไทย หรือสภาการแพทย์แผนไทย เห็นชอบ |

| หมวดวิชา | จำนวนชั่วโมง | | รวม | ผู้สอนภาคทฤษฎี | ผู้สอนภาคปฏิบัติ |
|---------------------------|--------------|-----------|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| | ทฤษฎี | ปฏิบัติ | | คุณวุฒิ | คุณวุฒิ |
| ๒.๕ การบันทึกผลการขีดเส้น | ๑ | ๔ | ๕ | - ปรึญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น | - ปรึญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น |
| | | | | - ปรึญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น | - ปรึญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น |
| | | | | - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทย ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น | - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทย ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น |
| | | | | - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเวชกรรมไทย ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น | - ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเวชกรรมไทย ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น |
| | | | | - หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่กรมการแพทย์แผนไทยหรือสภาการแพทย์แผนไทยเห็นชอบ | - หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่กรมการแพทย์แผนไทยหรือสภาการแพทย์แผนไทยเห็นชอบ |
| ๓. หมวดการฝึกภาคปฏิบัติ | - | ๕๐ | ๕๐ | | |
| | | | | | - ปรึญญาการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น |
| | | | | | - ปรึญญาการแพทย์แผนไทยบัณฑิต ที่มีประสบการณ์หรือได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดขีดเส้น |
| | | | | | - หมอพื้นบ้านหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่กรมการแพทย์แผนไทยหรือสภาการแพทย์แผนไทยเห็นชอบ |
| รวมทั้งสิ้น | ๒๐ | ๘๐ | ๑๐๐ | | |

หมายเหตุ :

เอกสารหลักฐานแสดงความรู้และประสบการณ์การแพทย์พื้นบ้าน หมายถึง

๑. คำสั่งการทำงานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดเกี่ยวกับงานด้านการแพทย์พื้นบ้าน

๒. ผลงานด้านวิชาการหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการแพทย์พื้นบ้าน

๓. ผ่านการเรียนการสอน การอบรมทางด้านการแพทย์พื้นบ้าน



คำนิยามหลักสูตรหลักสูตรหัตถการทางการแพทย์แผนไทย : การขีดเส้น

๑. กดเส้น เต็ก เป็นรูปแบบการนวด โดยการใช้นิ้วมือ สันมือ ศอก เข่า เท้า อย่างใดอย่างหนึ่ง วางลงบนจุดหรือเส้น หรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย แล้วใช้นิ้วหนักลงบริเวณที่จะนวด กดค้างไว้สักครู่จึงค่อยๆ ผ่อนน้ำหนัก ยกนิ้วขึ้นแล้วเลื่อนไปในตำแหน่งต่อไป เพื่อคลายกล้ามเนื้อ เส้นเอ็น และกระตุ้นระบบการไหลเวียนเลือด
๒. จกเส้น ล้วงเส้น เป็นรูปแบบการนวด โดยการใช้ ๔ นิ้ว จกเข้าใต้ปีกสะบักด้านล่าง ใช้นิ้วสะกด เชี่ยวเส้นด้านบน ใช้นิ้วหลังมือเชียวเส้นด้านล่างออกมา บางกรณีจกแล้วดึงเส้นออกมา เพื่อให้เส้นที่ถูกกดทับอยู่ฟู และคลายตัว ลดอาการชา หรือมีปัญหาเส้นจมใต้ ปีกสะบัก รักแร้ ข้อเข่า
หมายเหตุ จกเส้นเป็นภาษาท้องถิ่นอีสาน
๓. แกะเส้น เป็นรูปแบบการนวด โดยการใช้นิ้วมือกดพร้อมกับแกะ แคะ หรือเชียวเส้นเอ็นที่ตึง หรือกล้ามเนื้อที่เป็นก้อนอยู่ใต้น้ำมึ ลดขนาดของก้อนและลดความตึงลง
๔. ขีดเส้น เป็นรูปแบบการนวด โดยการใช้นิ้วหัวแม่มือกดบนเส้นด้านหนึ่ง แล้วใช้ ๓ นิ้ว (นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง) กดรับอีกด้านหนึ่งแล้วเชียวตัวนิ้วหัวแม่มือขึ้นไปคนละด้านตามแนวเส้น ทำให้เส้นคลายอ่อนตัว รู้สึกสบาย และหายปวด เพื่อใช้รักษาผู้ป่วยสะบักจม อัมพฤกษ์ อัมพาต
หมายเหตุ ขีดเส้นเป็นชื่อเรียกวิธีการนวดภาคอีสาน
๕. จับเส้น เป็นรูปแบบการนวด โดยการใช้นิ้วมือคลำหาตำแหน่งเส้นเอ็นที่มีความผิดปกติ แล้วใช้การจับเส้น หรือเชียวเส้น เพื่อรักษาอาการปวด ยอก
๖. เชียวเส้น เป็นรูปแบบการนวด โดยการใช้นิ้วมือกดเส้นเอ็น ดันเข้าและดันออกบริเวณ ส่วนใด ส่วนหนึ่งของร่างกาย ได้แก่ ร่องไหปลาร้า สะบัก ข้อพับแขน/ขา ใต้ศอก หน้าแข้งและข้อเท้า เพื่อให้กล้ามเนื้อ เส้นเอ็น ยืดออกเป็นปกติ

ครูต้นแบบหลักสูตรหัตถการทางการแพทย์แผนไทย : การขีดเส้น

๑. แม่จันลี เปลียนเอก จังหวัดสกลนคร
๒. แม่เกสร โพนันธราช จังหวัดมหาสารคาม

